



Portugalijos teisės aktai, kuriais grindžiama *Banco Espírito Santo* pertvarkymo priemonė, yra suderinami su nuosavybės teise.

Tik iš dalies perkėlusį direktyvą dėl kredito įstaigų gaivinimo ir pertvarkymo prieš pasibaigiant perkėlimo terminui Portugalija nepakenkė joje numatytam rezultatui.

Banco Espírito Santo SA (toliau – BES) buvo viena pagrindinių Portugalijos bankų sistemoje veikiančių kredito įstaigų. Dėl šios kredito įstaigos finansinės padėties ir rimto jos įsipareigojimų nevykdymo pavojaus 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* (Portugalijos bankas) priėmė sprendimą dėl pertvarkymo (toliau – pertvarkymo priemonė). Dėl šios priemonės, kuri buvo priimta remiantis nacionalinės teisės aktu dėl kredito įstaigų pertvarkymo¹, iš dalies pakeistu 2014 m. rugpjūčio 1 d. dekretu įstatymu², buvo įsteigtas bankas *Novo Banco SA*, kuriam buvo perduotas tam tikras turtas, įsipareigojimai, neturtiniai elementai ir aktyvai, kuriuos valdė BES.

Ieškovai pagrindinėje byloje (toliau – *BPC 2 Lux ir kt.*) yra BES išleistų subordinuotųjų obligacijų turėtojai. *Massa Insolvente* tiesiogiai ir netiesiogiai turėjo BES įstatinio kapitalo dalių. Nacionaliniuose administraciniuose teismuose *BPC 2 Lux ir kt.* ir *Massa Insolvente* ginčijo pertvarkymo priemonę ir nurodė, kad ši priemonė buvo priimta pažeidžiant Sąjungos teisę.

Gavęs du apeliacinius skundus Portugalijos vyriausiasis administracinis teismas suabejojo dėl nacionalinės teisės aktų, kuriais remiantis buvo priimta BES pertvarkymo priemonė, suderinamumo su Sąjungos teise, visų pirma su Direktyva 2014/59³ ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija)⁴ 17 straipsniu, nes nebuvo perkelti visi šioje direktyvoje nustatyti reikalavimai.

Be to, šiam teismui kilo klausimas, ar Portugalijos teisės aktų leidėjas galėjo rimtai pakenkti Direktyvoje 2014/59 numatytam rezultatui⁵ 2014 m. rugpjūčio 1 d. priėmęs dekretą įstatymą, kuriuo ši direktyva perkelta tik iš dalies iki 2014 m. gruodžio 31 d. nustatyto jos perkėlimo į nacionalinę teisę termino.

Savo sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės aktai, kuriais remiantis buvo priimta BES pertvarkymo priemonė, suderinami su Chartijos 17 straipsnio 1 dalimi. Jis taip pat nusprendė, kad valstybės narės tam tikrų direktyvos nuostatų dalinis perkėlimas į nacionalinę teisę iki jos perkėlimo termino pabaigos iš principo negali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą.

Teisingumo Teismo vertinimas

¹ *Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras* (Bendra kredito įstaigų ir finansų bendrovių tvarka), nustatyta 2012 m. vasario 10 d. Dekrete įstatyme Nr. 31-A/2012.

² 2014 m. rugpjūčio 1 d. Dekretas įstatymas Nr. 114-A/2014.

³ 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/59/ES, kuria nustatoma kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo sistema ir iš dalies keičiamos Tarybos direktyva 82/891/EEB, direktyvos 2001/24/EB, 2002/47/EB, 2004/25/EB, 2005/56/EB, 2007/36/EB, 2011/35/ES, 2012/30/ES bei 2013/36/ES ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1093/2010 bei (ES) Nr. 648/2012 (OL L 173, 2014, p. 190).

⁴ Chartijos 17 straipsniu užtikrinama nuosavybės teisės apsauga.

⁵ Taikant principą, įtvirtintą jurisprudencijoje, suformuotoje 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendime *Inter-Environnement Wallonie* C-129/96 (žr. pranešimą spaudai Nr. 80/97), susijusiam su valstybių narių įsipareigojimais direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę laikotarpiu.

Pirmiausia Teisingumo Teismas nagrinėjo nurodytą Direktyvos 2014/59⁶ nuostatų taikymą pagrindinėje byloje. Šiuo klausimu jis pažymėjo, kad šios direktyvos perkėlimo terminas baigėsi 2014 m. gruodžio 31 d. Darytina išvada, kad nagrinėjamos pertvarkymo priemonės priėmimo dieną, t. y. 2014 m. rugpjūčio 3 d., šis perkėlimo terminas dar nebuvo pasibaigęs. Priminę suformuotą jurisprudenciją šioje srityje⁷, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ieškovės pagrindinėje byloje negali prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme remtis Direktyvos 2014/59 nuostatomis, nes jos netaikomos pagrindinei bylai.

Dėl Chartijos 17 straipsnio taikymo Teisingumo Teismas priminė, kad Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje numatyta, jog jos nuostatos valstybėms narėms taikomos tik tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Pažymėjęs, kad, pirma, 2012 m. vasario 10 d. dekretu įstatymu siekta įgyvendinti vieną iš Portugalijos Respublikos įsipareigojimų pagal Susitarimo dėl ekonominės politikos sąlygų, sudaryto su bendra Europos Komisijos, Tarptautinio valiutos fondo (TVF) ir Europos Centrinio Banko (ECB) misija, memorandumą ir, antra, 2014 m. rugpjūčio 1 d. dekretas įstatymas yra Direktyvos 2014/59 dalinio įgyvendinimo iš priemonė, Teisingumo Teismas manė, kad šiuo klausimu juo įgyvendinama Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, todėl šios nuostatos yra taikomos pagrindinėje byloje.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymi, kad Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos trys skirtingos nuostatos. Pirmoje nuostatoje, kuri išdėstyta pirmame sakinyje ir yra bendro pobūdžio, patikslinamas nuosavybės užtikrinimo principas. Antroje nuostatoje, kuri įtvirtinta šios dalies antrame sakinyje, kalbama apie nuosavybės atėmimą ir tam taikomas tam tikros sąlygas. Trečioje nuostatoje, esančioje šios dalies trečiame sakinyje, valstybėms pripažįstama teisė, be kita ko, reglamentuoti naudojimąsi nuosavybe tiek, kiek tai būtina atsižvelgiant į viešuosius interesus. Teisingumo Teismas priduria, kad vis dėlto tai nėra tarpusavyje nesusijusios taisyklės, nes antra ir trečia taisyklės yra susijusios su konkrečiais nuosavybės teisės pažeidimo pavyzdžiais ir jos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į principą, įtvirtintą pirmoje iš šių taisyklių.

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas visų pirma turėjo atsakyti į klausimą, ar Chartijos 17 straipsnio 1 dalis⁸ taikoma tokių akcijų ar obligacijų, kuriomis galima prekiauti kapitalo rinkose, nuosavybės teisės apribojimams, kaip antai nagrinėjamiems šioje byloje. Pažymėjęs, pirma, kad šia nuostata suteikiama apsauga susijusi su turtinėmis teisėmis, kurios, atsižvelgiant į atitinkamą teisinę sistemą, lemia įgytą teisinę padėtį, leidžiančią jų turėtojui savarankiškai naudotis šiomis teisėmis, Teisingumo Teismas manė, kad taip yra šių akcijų arba obligacijų, kuriomis galima prekiauti kapitalo rinkose, atveju. Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad minėtos akcijos ar obligacijos buvo įgytos teisėtai. Darytina išvada, kad jos patenka į Chartijos 17 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

Teisingumo Teismas nurodė, kad pagal nacionalinės teisės aktus, kaip antai nagrinėjamus pagrindinėje byloje, priimta pertvarkymo priemonė nėra nuosavybės atėmimas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalies antrą sakinį. Teisingumo Teismas konstatavo, kad pertvarkymo priemonė nenumatė atitinkamų akcijų ar obligacijų nusavinimo arba formalaus paėmimo. Konkrečiai kalbant, šia priemone iš turėtojų nebuvo priverstinai ir galutinai atimtos teisės, kylančios iš šių akcijų ir obligacijų.

Pertvarkymo priemonės priėmimas pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus teisės aktus, kuriuose, be kita ko, numatytas kredito įstaigos turto elementų perdavimas sukurtai laikinajai įstaigai, yra turto naudojimo reglamentavimas, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalies trečią sakinį, galintis pažeisti kredito įstaigos akcininkų, kurių ekonominei padėčiai daromas poveikis, ir kreditorių, pavyzdžiui, obligacijų turėtojų, kurių reikalavimai nebuvo perduoti sukurtai laikinajai įstaigai, turtines teises.

⁶ T. y. Direktyvos 2014/59 36, 73 ir 74 straipsniai.

⁷ Žr. minėtą sprendimą *Inter-Environnement Wallonie*, 2008 m. sausio 17 d. Sprendimą *Velasco Navarro* ([C-246/06](#)), ir 2016 m. spalio 27 d. Sprendimą *Milev* ([C-439/16 PPU](#)).

⁸ Pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams. Niekas negali netekti savo nuosavybės, išskyrus atvejus, kai tai daroma dėl viešojo intereso, įstatymų numatytais atvejais ir sąlygomis bei teisingai kompensuojant patirtus nuostolius. Turto naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsižvelgiant į viešąjį interesą.

Kaip matyti iš šios nuostatos formuluotės, nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina dėl viešojo intereso. Iš eilės išnagrinėjęs šioje nuostatoje numatytas sąlygas, Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į valstybių narių turimą diskreciją priimant ekonominius sprendimus, nusprendė, kad Chartijos 17 straipsnio 1 dalies trečiam sakiniui neprieštaruja nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose nėra aiškios nuostatos, kuria būtų užtikrinama, kad akcininkai nepatirtų didesnių nuostolių nei tie, kuriuos jie būtų patyrę, jei įstaiga būtų buvusi likviduota tą dieną, kai buvo priimta pertvarkymo priemonė (principas „no creditor worse off“). Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti:

Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar tai, kad valstybė narė į nacionalinės teisės aktus dėl kredito įstaigų pertvarkymo perkelia tam tikras Direktyvos 2014/59 nuostatas prieš pasibaigiant jos perkėlimo terminui, gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, kaip tai suprantama pagal Sprendimą *Inter-Environnement Wallonie*.

Direktyvos 2014/59 perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2014 m. gruodžio 31 d., todėl Portugalijos Respublikai negalima priekaištauti, kad ji nebuvo priėmusi šios direktyvos įgyvendinimo priemonių savo teisės sistemoje tuo metu, kai buvo priimta pertvarkymo priemonė, t. y. 2014 m. rugpjūčio 3 d. Vis dėlto per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurioms skirta direktyva, privalo susilaikyti nuo nuostatų, galinčių rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo. Tokia visoms nacionalinės valdžios institucijoms tenkanti pareiga susilaikyti turi būti suprantama kaip nurodanti bet kokių – bendrų ir specialių – priemonių, galinčių daryti tokį neigiamą poveikį, priėmimą. Nuo direktyvos įsigaliojimo datos valstybių narių teismai privalo kuo labiau susilaikyti nuo tokio nacionalinės teisės aiškinimo, kuris, pasibaigus direktyvos perkėlimo terminui, galėtų rimtai trukdyti siekti šioje direktyvoje nustatyto tikslo.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas priminė, kad nacionalinis teismas turi įvertinti, ar nacionalinės teisės nuostatos, kurių teisėtumas ginčijamas, gali rimtai trukdyti pasiekti direktyvoje nurodytą rezultatą, nes toks patikrinimas būtinai turi būti atliekamas remiantis bendru vertinimu, atsižvelgiant į visą politiką ir atitinkamoje nacionalinėje teritorijoje priimtas priemones. Teisingumo Teismas turi jurisdikciją priimti sprendimą dėl to, ar valstybės narės tam tikrų direktyvos nuostatų dalinis perkėlimas į nacionalinę teisę iki jos perkėlimo termino pabaigos iš principo gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas visų pirma pažymi, kad jau yra nusprendęs, jog valstybės narės gali priimti laikinąsias nuostatas arba įgyvendinti direktyvą etapais. Tokiais atvejais pereinamojo laikotarpio nacionalinės teisės nuostatų nesuderinamumas su šia direktyva arba tam tikrų direktyvos nuostatų neperkėlimas nebūtinai trukdytų direktyvoje numatytam rezultatui. Iš tiesų Teisingumo Teismas manė, kad tokiu atveju tokį rezultatą visada būtų galima pasiekti galutinai ir visiškai perkėlus minėtą direktyvą per nustatytus terminus.

Pareiga susilaikyti, apie kurią Teisingumo Teismas kalbėjo, visų pirma, 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* 45 punkte, turi būti suprantama kaip susijusi su bet kokia priemone (bendros ar specialios), kuri gali rimtai trukdyti pasiekti nagrinėjamoje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimu. Kai valstybė narė priima priemonę, kuria siekiama perkelti, nors ir iš dalies, Sąjungos direktyvą, ir kai šis perkėlimas yra teisingas, tokios dalinio perkėlimo priemonės priėmimas negali būti laikomas galinčiu sukelti tokį neigiamą poveikį, nes ji neišvengiamai priartina nacionalinės teisės aktus prie direktyvos, kurią šie teisės aktai perkelia, ir taip padeda pasiekti šios direktyvos tikslus.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005